

Visma Collectors AB
Box 1173
251 11 Helsingborg

Tillsyn enligt inkassolagen (1974:182) - indrivning mot omyndiga

Datainspektionens beslut

Datainspektionen meddelar enligt 15 § inkassolagen Visma Collectors AB följande föreskrift om hur inkassoverksamheten ska bedrivas.

Visma Collectors AB får inte vidta några inkassoåtgärder gentemot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom.

Ärendet avslutas, men kommer att följas upp.

Redogörelse för tillsynsärendet

År 2014 konstaterade Datainspektionen att Visma Collectors AB (nedan Visma) brutit mot 4 § inkassolagen (dnr 1898-2014). Detta genom att inte ha haft fungerande rutiner för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och för att kontrollera grunden för en sådan fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd.

Datainspektionen förutsatte då att de åtgärder som Visma hade vidtagit skulle få avsedd effekt och att bolaget snarast skulle vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att det kontrollerar grunden för respektive fordran innan de vidtar någon inkassoåtgärd mot en person som var omyndig när fordran uppkom.

Då Datainspektionen har uppmärksamats på att Visma återigen har ansökt om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten i i vart fall åtta ärenden, i vilket svaranden var omyndig vid fordrans förfallodag, har inspektionen på nytt inlett tillsyn mot bolaget.

Visma har nu uppgett att bolaget har vidtagit åtgärder för att säkerställa att ansökan om betalningsföreläggande inte ska ges in mot gäldenärer som var omyndiga då fordran uppkom, såvida det inte av lagstiftning eller förarbeten följer att omyndiga kan ingå de rättshandlingar som fordringarna grundar sig på. Vid import av ärenden kontrollerar Visma gäldenärens ålder mot fakturadatum. Om gäldenären var omyndig då fordran uppkom markeras det med en "omyndigflagga". Inkassokrav i dessa ärenden adresserar Visma med texten "Till målsman för". Som huvudregel ansöker inte bolaget om betalningsföreläggande i dessa ärenden.

Visma har uppgett i huvudsak följande när det gäller de åtta ärenden i vilka bolaget har ansökt om betalningsföreläggande.

- Två av ärendena avser tilläggsavgift som har påförts gäldenärerna då de har åkt kollektivtrafik utan giltiga biljetter. Enligt förarbetena till lagen (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik bör sådan avgift inte tas ut av personer under 15 år. Gäldenärerna i fråga var nästan 18 år då respektive fordran uppkom.
- Två andra ärenden avser sjukvård för personer som då fordringarna uppkom inte var folkbokförda i Sverige och därför inte hade rätt till subventionerad sjukvård.
- Ett av ärendena avser bostadshyror. Visma hänvisar till 9 kap. 2a § föräldrabalken (nedan FB) enligt vilken omyndig med eget hushåll får ingå sådana rättshandlingar som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen.
- Ett annat ärende avser en terrängskoterutbildning. I detta fall hänvisar Visma till 9 kap. 3 och 4 §§ FB enligt vilken omyndig själv får råda över vad han eller hon genom eget arbete har förvärvat eller erhållit genom till exempel gåva efter att han eller hon har fyllt 16 år.
- Slutligen avser två av ärendena rese- respektive matkostnader. Dessa fordringar "omyndigflaggades" då Visma registrerade dem, tillsammans med fordringar som uppkommit efter det att respektive gäldenär blivit myndig. Handläggaren förefaller inte ha uppmärksammat "omyndigflaggorna" när ansökan om betalningsföreläggande avseende flera av gäldenärens fordringar gavs in.

Visma anser att samtliga här nämnda ärenden, med undantag för de i den sista punkten, har hanterats korrekt.

Visma uppger vidare att bolaget nu för samtliga handläggare har klargjort vikten av att inte utan rättslig grund ge in ansökan om betalningsföreläggande avseende fordringar som har uppkommit när gäldenären var omyndig.

Skäl för beslutet

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 4 § inkassolagen ska inkassoverksamhet bedrivas i enlighet med god inkassosed. Vad som är god inkassosed framgår av 5-11 §§ inkassolagen, Datainspektionens allmänna råd Tillämpning av inkassolagen och Datainspektionens praxis i inkassofrågor.

När det gäller just omyndiga personer och kontrollen av fordran säger god inkassosed att om den av uppdragsgivaren utpekade gäldenären är omyndig, eller var omyndig då fordran uppkom, bör inkassoombudet alltid kontrollera att det faktiskt är den omyndige som är gäldenär (allmänna råden, s. 20).

Bakgrunden är att det numera finns få sätt för en omyndig person att bli skuldsatt och att det därför finns skäl att alltid utgå från att en fordran riktad mot en person som var omyndig då fordran uppkom saknar laglig grund. Om ett inkassobolag inte genomför en kontroll av grunden för fordran i den situationen finns det stor risk för att bolaget vidtar inkassoåtgärder utan att det finns laglig grund för fordran.

Datainspektionen anser därför att god inkassosed innebär att ett inkassobolag bör ha fungerande rutiner för att fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom och för att kontrollera grunden för en sådan fordran innan bolaget vidtar någon inkassoåtgärd. En förutsättning för att sådana kontroller ska kunna fungera korrekt är att den hos bolaget som har till uppgift att utföra kontrollen har tillräckliga kunskaper för att kunna bedöma om respektive grund är juridiskt hållbar.

Som huvudregel saknar en omyndig person rättslig handlingsförmåga, det vill säga han eller hon får inte själv råda över sin egendom eller åta sig förbindelser (9 kap. 1 § FB). Ett undantag gäller om den som är omyndig har eget hushåll. I den situationen får den omyndige själv ingå sådana rättshandlingar som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen (9 kap. 2a § FB). En

omyndig person får vidare själv råda över vad han eller hon genom eget arbete har förvärvat efter det han eller hon har fyllt 16 år (9 kap. 3 § FB). En omyndig person kan vidare ha fått egendom under villkor att den omyndige själv ska få råda över egendomen (9 kap. 4 § FB). De två sistnämnda lagrummen ger inte den omyndiga personen möjlighet att skuldsätta sig, ens med betalningsrätt i egendomen i fråga. Skulle en omyndig person företa en rättshandling som faller utanför personens rättsliga handlingsförmåga blir rättshandlingen ogiltig och kan alltså inte göras gällande gentemot den omyndiga personen.

Föräldrar, i egenskap av den omyndiges förmyndare, får endast med överförmyndarens samtycke företa rättshandlingar som innebär skuldsättning av den omyndige (13 kap. 12 § första stycket 1 FB).

För att få Datainspektionens tillstånd att bedriva inkassoverksamhet krävs att verksamheten kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt (3 § inkassolagen). Om Datainspektionens tillsyn föranleder det kan inspektionen meddela föreskrifter om hur inkassoverksamheten ska bedrivas (15 § inkassolagen).

Datainspektionens bedömning

Datainspektionen anser att Visma numera har rutiner för att vid registrering av ärenden fånga upp fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom. Såvitt Datainspektionen förstår kontrollerar dock inte Visma grunden för varje sådan fordran innan bolaget vidtar någon form av inkassoåtgärd, utan först inför ansökan om betalningsföreläggande. Det innebär att Visma fortfarande inte har fungerande rutiner för att kontrollera grunden för fordringar som riktas mot personer som var omyndiga då respektive fordran uppkom innan inkassoåtgärder vidtas.

Vidare har Visma, bland annat genom att hänvisa till 9 kap. 3 och 4 §§ FB när det gäller en fordran hänförlig till en fordonsutbildning, visat att det hos bolaget inte finns tillräckliga kunskaper för att kunna bedöma om respektive grund i sammanhanget är juridiskt hållbar.

På grund av de konstaterade bristerna föreligger stor risk för att Visma bryter mot god inkassosed genom att rutinmässigt vidta inkassoåtgärder gentemot personer som var omyndiga när respektive fordran uppkom utan att det finns laglig grund. Datainspektionen ser allvarligt på bristerna då omyndiga personer utgör en extra skyddsvärd kategori av personer. Vidare har

Datainspektionen tidigare konstaterat liknande brister hos Visma utan att Visma har åtgärdat dem. Den konstaterade kunskapsbristen ger också skäl att ifrågasätta om Visma kan antas bedriva sin inkassoverksamhet på ett sakkunnigt sätt, så som krävs för Datainspektionens tillstånd att bedriva inkassoverksamhet. Mot denna bakgrund finner Datainspektionen anledning att meddela Visma en föreskrift om hur inkassoverksamheten ska bedrivas när det gäller fordringar som riktas mot personer som var omyndiga när respektive fordran uppkom.

Föreskriften kan komma att upphävas om Visma gör sannolikt att bolaget har infört tillfredställande rutiner för kontroll av sådana fordringar och har skaffat sig tillräckliga kunskaper för att kunna bedöma om respektive grund är juridiskt hållbar när det gäller fordringar som riktas mot personer som var omyndiga när respektive fordran uppkom.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet ska ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till Datainspektionen senast tre veckor från den dag ni fick del av beslutet. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning, om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt. Även Justitiekanslern får överklaga beslutet för att tillvarata allmänna intressen. Tiden för överklagande för Justitiekanslern räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Detta beslut har fattats av ställföreträdande generaldirektören Hans-Olof Lindblom efter föredragning av juristen Malin Fredholm. Vid den slutliga handläggningen har även enhetschefen Catharina Fernquist deltagit.

Hans-Olof Lindblom

Malin Fredholm

Kopia till: Justitiekanslern
